Motion

1977/78:600

av Pär Granstedt m. fl.
om inriktningen av den framtida strukturförändringen inom industrin

Svensk industri står för närvarande inför betydande omställningsproblem. De problem som har drabbat ett antal av de branscher som traditionellt har utgjort ryggraden i den svenska industrin är delvis konjunkturbetingade. I inte ringa grad är de dock beroende på förändringar av mer djupgående slag.

De teknologiska och produktivitetsmässiga försprång som varit viktiga faktorer i den svenska konkurrenskraften har i stor utsträckning försvunnit. Andra länder kan numera producera varor med lika god kvalitet och lika låg arbetskraftsinsats som Sverige på områden där vi tidigare haft en särställning.

Ett antal u-länder har nu nått en industriell utvecklingsnivå som gör det möjligt för dem att konkurrera på marknader som traditionellt varit förbehållna de gamla industriländerna. Om strävandena bakom kraven på en ny ekonomisk världsordning kommer att förverkligas, är detta en utveckling som kommer att bli än mer markerad i framtiden. Genom en tills vidare betydligt lägre lönenivå kan dessa länder erbjuda en priskonkurrens som vi har svårt att möta. Att allt fler u-länder börjar knappa in på i-ländernas teknologiska försprång måste hälsas med tillfredsställelse, men det kräver anpassningsåtgärder i det svenska näringslivet.

Den rika världens traditionella industriproduktion har varit baserad på en ständigt stegrad råvaruförbrukning. I andra ändan av produktions-konsumtionskedjan har avfallsmängderna vuxit i lika snabb takt. Flera ändliga råvaror av vital betydelse för vår industriproduktion hotar så småningom att sina. Inte heller förnyelsebara råvaror, som skogs- och jordbruksprodukter, kan möta en ständigt stegrande efterfrågan. Naturens förmåga att absorbera utsläpp och avfall har också sina gränser. De fattiga ländernas rättmätiga krav att få tillgodogöra sig sin andel av världens naturtillgångar får i-ländernas resurssl öseri att framstå som än mer orimligt.

Energifrågorna har på ett särskilt sätt placerat resursfrågorna i focus. Den för vår del dominerande energikällan, olja, hotar att bli en bristvara inom en ganska nära framtid. Naturgas, kol och uran är också energiråvaror som endast finns i begränsad omfattning. Användningen av fossila bränslen leder till betydande miljöproblem. Kärnkraften är förenad med sådana säkerhetsproblem på kort och lång sikt att det kan betvivlas om dess användning någonsin kan bli försvarbar.

Staten för en mycket aktiv politik för att rädda sysselsättningen och skapa

garantier för att nödvändiga strukturförändringar sker på ett från arbetsmarknads- och social synpunkt godtagbart sätt. I förslaget till budget för 1978/79 finns mycket stora belopp reserverade för strukturförändrande åtgärder inom olika branscher.

Givetvis måste, när så stora resurser satsas från samhällets sida i en omstrukturering inom näringslivet, garantier skapas för att de förändringar som kommer till stånd är anpassade till de betingelser som vi kan förvänta oss i framtiden. Därför är det nödvändigt att de statliga satsningarna förbinds med genomtänkta program för hur strukturförändringarna skall inriktas. De krav som därvid måste uppfyllas är enligt vår uppfattning följande:

1. Förnyelseförmåga, bredd och flexibilitet måte stimuleras när det gäller produktval och produktutveckling. Nya idéer måste snabbt kunna föras fram till förverkligande, utan byråkratiska hinder av olika slag. Ett minskat beroende av några få stora varugrupper leder till en mindre sårbarhet.

2. Den produktionstekniska utvecklingen måste inriktas på effektivaste möjliga användning av råvaror och energi.

3. Produkterna måste utformas med krav på hög kvalitet, lång livslängd och möjligheter att återanvända råvaruinnehållet. Det är givetvis också nödvändigt att satsningar endast sker på produkter som i hög grad tillfredsställer faktiska mänskliga behov.

4. Ett särskilt intresse bör ägnas åt produkter som är ägnade att underlätta en hushållning med energi och råvaror. Det kan gälla isolermaterial, värmeväxlare och ventilationsutrustningar. Det kan vidare gälla utrustning för utnyttjande av förnyelsebara energikällor och maskiner för resurssnål industriproduktion och för återvinning av råvaror.

Branschprogrammen bör utarbetas under sådana former att uppslag och idéer kan tillföras från olika håll. Staten, företagen och de fackliga organisationerna måste givetvis ha huvudansvaret. Samtidigt är det viktigt att arbetet i väsentlig grad kan ske under så decentraliserade former, att den anställde ute på arbetsplatserna direkt kan involveras i processen. Utrymme måste också finnas att inhämta synpunkter och idéer från miljörörelsen och andra folkrörelser liksom från enskilda uppfinnare och innovatörer.

I budgetpropositionen anges att regeringen avser att i ett senare skede lägga fram förslag till riktlinjer för näringspolitiken i ett längre perspektiv. Det är enligt vår uppfattning naturligt att de här framförda synpunkterna beaktas i detta sammanhang.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen angående inriktningen på framtida strukturförändringar inom svensk industri.

Stockholm den 20 januari 1978

PÄR GRANSTEDT (c)

KARL ERIK OLSSON (c) ARNE FRANSSON (c)

GÖSTA ANDERSSON (c) ANNA ELIASSON (c)